

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра Фінансового менеджменту та фондового ринку
(найменування кафедри)

Допущено до захисту
Завідувач кафедри

_____ (підпис)
“   ” _____ 2020 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності
072 Фінанси, банківська справа та страхування
(шифр та найменування спеціальності)
за освітньо-професійною програмою **Фінанси, фінансовий менеджмент**
та страхування
(назва програми)

на тему: **«Споживче кредитування населення та шляхи його**
розвитку в Україні»
(назва теми)

Виконавець:

студентка факультету **ФБС**
Кіор Катерина Іванівна
(прізвище, ім'я, по батькові)
/підпис/

Науковий керівник:

ст.викладач
(науковий ступінь, вчене звання)
Бондаренко Павло Валерійович
(прізвище, ім'я, по батькові)
/підпис/

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СПОЖИВЧОГО КРЕДИТУВАННЯ	6
1.1. Сутність та види споживчого кредитування	6
1.2. Установи, що надають споживчі кредити.....	18
1.3. Правове регулювання процесу споживчого кредитування в Україні....	24
РОЗДІЛ 2 МЕТОДИЧНИЙ ПІДХІД ДО ОЦІНКИ СПОЖИВЧОГО КРЕДИТУВАННЯ НА ПРИКЛАДІ ПАТ «ПУМБ»	29
2.1. Характеристика ринку споживчого кредитування в Україні.....	29
2.2. Оцінка фінансової діяльності ПАТ «ПУМБ».....	39
2.3. Прогнозне визначення кредитного портфелю ПАТ «ПУМБ».....	44
РОЗДІЛ 3 ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ СПОЖИВЧОГО КРЕДИТУВАННЯ ПАТ «ПУМБ»	58
3.1. Шляхи активізації споживчого кредитування на прикладі відкриття нової сфери діяльності в магазині ТОВ «Комфі-Трейд».....	58
3.2. Загальні перспективи фінансування нового кредитного проекту	61
3.3 Обґрунтування ефективності кредитного проекту.....	71
ВИСНОВКИ	79
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	81

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. В сучасних умовах однією з характерних рис сучасного стану розвитку банківської системи України є інтенсивне опанування банками технологій споживчого кредитування.

Надання кредитів і проведення кредитної політики є найпоширенішою операцією. Кредитні операції дають банкам України основну частину доходу.

Необхідність споживчого кредиту зумовлена тим, що в процесі кругообігу індивідуальних капіталів одні суб'єкти господарювання нагромаджують тимчасово вільні кошти, а інші – потребують цих коштів. Споживчий кредит сприяє розв'язанню суперечності між можливим тимчасовим «замороженням» коштів і необхідністю їх ефективного використання. За допомогою споживчого кредиту банки акумулюють тимчасово вільні кошти одних клієнтів з тим, щоб надати позику іншим клієнтам, залучені таким чином кошти становлять основу кредиту.

У зв'язку з тим, що кредитна система України є недосконалою банки повинні удосконалювати споживче кредитування населення, таким чином щоб мати максимально можливий прибуток, намагатися мінімізувати кредитний ризик, безпосередньо пов'язаний з механізмом надання і погашення кредитів та недопущення збільшення обсягів проблемних кредитів, шляхи вирішення боротьби з проблемними кредитами.

Огляд літератури з теми дослідження. Значний внесок у розробку питань споживчого кредитування населення зробили праці вітчизняних вчених-економістів А. М. Мороза, Р. І. Тиркала, Л. Ф. Романенко, Я. А. Жаліло, С.В.Мочерного, Р.Р. Коцовської, В.М.Ричаківської, А.М.Мороза та М.І.Савлука, В. І. Міщенко, Н. Г.Слав'янської. Серед російських вчених слід назвати праці Г.С. Панової, О.І. Лаврушина.

Метою даної роботи є розкриття сутності функціонування системи кредитування населення та обґрунтування конкретних пропозицій з питань її

удосконалення, на основі систематизації теоретичного матеріалу, розкриття діючої практики організації процесу кредитування населення і виконаного аналізу.

Відповідно до цієї мети визначено сукупність основних **завдань**, спрямованих на її досягнення:

- описати суть і види споживчого кредитування;
- дослідити установи, що надають споживчі кредити;
- розглянути правове регулювання процесу споживчого кредитування в Україні;
- охарактеризувати ринок споживчого кредитування в Україні;
- оцінити фінансову діяльність ПАТ «ПУМБ
- визначити кредитний портфель ПАТ «ПУМБ»;
- надати шляхи активізації споживчого кредитування на прикладі відкриття нової сфери діяльності в магазині ТОВ «Комфі-Трейд»;
- охарактеризувати загальні перспективи розвитку фінансування нового кредитного проекту;
- обґрунтувати ефективності кредитного проекту.

Об'єктом дослідження виступає процес споживчого кредитування населення в Україні.

Предметом дослідження є економічні відносини в сфері банківського кредитування між позичальником та заємодавцем.

Методи дослідження. У роботі використані загальнонаукові методи емпіричного та теоретичного дослідження, зокрема: аналізу і синтезу, узагальнення, системного аналізу, методи статистичного аналізу, методи порівняння, групування та графічний метод. Обробка даних здійснювалася з використанням сучасних комп'ютерних технологій.

Інформаційну базу дослідження склали законодавчі та нормативні акти Верховної Ради України і Національного банку України, офіційні матеріали Державного комітету статистики України, монографії та науково-аналітичні статті вітчизняних та зарубіжних авторів, матеріали міжнародних та всеукраїнських наукових та науково-практичних конференцій.

Структура роботи. Кваліфікаційна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Повний обсяг кваліфікаційної роботи - 84 сторінки, у тому числі на 24 із них розміщено 20 таблиць 12 ілюстрацій та 7 формул, список використаних джерел із 32 найменувань.

ВИСНОВКИ

Дослідження діючої практики надання кредитів фізичним особам в умовах розгортання фінансової кризи та посткризового періоду дозволило зробити ряд висновків науково-теоретичного та прикладного характеру:

1. Споживчий кредит — це кредит, який надається фізичним особам на придбання споживчих товарів тривалого користування та послуг і який повертається в розстрочку. Сутнісна ознака споживчого кредиту — кредитування кінцевого споживання. Споживчий кредит дає змогу населенню споживати товари і послуги до того, як споживачі спроможні їх оплатити. Тим самим споживчий кредит забезпечує підвищення життєвого рівня споживачів. У макроекономічному плані споживчий кредит збільшує сукупний платоспроможний попит на предмети споживання і послуги, що стимулює розширення обсягів їх виробництва.

2. Правовідносини у сфері кредитування регулюються нормами Цивільного кодексу України, Законів України «Про Національний банк України», «Про банки і банківську діяльність», «Про іпотеку», «Про іпотечне кредитування», положеннями Національного банку України «Про кредитування» і «Про порядок формування та використання резерву для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями комерційних банків».

3. Останніми роками банк збільшив кредитування торгівлі та громадського харчування, сільського господарства й інших видів галузей. Стабільно відбувається кредитування транспортної галузі.

Найбільшого зростання у 2019 році набуло кредитування фізичних осіб (37,46%), у той час, як зменшилося кредитування сфери торгівлі (16,12%), будівництва та нерухомості (9,35%) тощо.

4. З метою мінімізації ризиків в процесі кредитування фізичних осіб зростає роль страхових компаній у розробці нових різноманітних продуктів у

сфері страхування кредитних ризиків. Сьогодні головною метою інструментів страхування стає розробка нових методів, прийомів та технологій, які дозволять фінансовим установам ефективно управляти ризиками споживчого кредитування, не знижуючи при цьому прибутковості та обсягів кредитних операцій.

5. Загалом з метою підвищення ефективності кредитного портфеля, основна увага була зосереджена на використанні оптимальних індивідуальних стратегій роботи з проблемними позичальниками, в тому числі економічно обґрунтованої реструктуризації або пролонгації існуючої заборгованості. З цією метою банком було вжито заходів, спрямованих на підвищення оперативності прийняття рішень: суттєво опрацьовано нормативну базу, налагоджено зворотній зв'язок, що надає змогу покращувати якість аналізу і прийняття рішень за новими кредитними угодами, створено спеціальний підрозділ по роботі з проблемною заборгованістю. Зокрема основними заходами, що застосовувались банківською установою з метою регулювання проблемної та простроченої заборгованості були:

- виявлення проблемної заборгованості та моніторинг її стану;
- перемовини з позичальниками;
- виїзні перевірки діяльності позичальника, а також наявності і стану заставного майна;
- реструктуризація заборгованості;
- пред'явлення позичальнику вимоги про дострокове погашення проблемної заборгованості;

6. Для впровадження нового кредитного продукту у життя необхідно витратити 112,5тис.грн. У якості джерела фінансування планується використовувати власні кошти ПАТ «ПУМБ»; Доходи фінансової установи від реалізації кредитного продукту складуть 364,5тис.грн. на рік, річні видатки – 329,4тис.грн., прибуток – 35,1тис.грн.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Долан Э.Дж. Деньги. Банковское дело и денежно-кредитная политика: Підр., М. Ярцева - 2015. – 496с.
2. Бабина Н.В. До питання про класифікацію споживчих кредитів. - 2016. - № 1. - С. 25-36.
3. Банківські операції: Підручник; За заг. ред. А. М. Мороза. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К.: КНЕУ, 2016. – 608 с.
4. Беляков, А. В. Кредитный риск: оценка, анализ, управление. – 2015. – №9.– С. 20-28.
5. Економічна енциклопедія: у3-х т. / ред. С. В. Мочерний. –К.: “Академія”, 2016. – Т. 2. – 848 с.
6. Білоусова С.Ю. Споживче кредитування в Україні: аналіз та перспективи розвитку в умовах кризи, Підручник.– 2016. - № 4. – С. 97-104.
7. Єрмоленко Г.Г., Коршикова Г.В. Аналіз кредитних операцій банків [: підручник. – 2015 - № 3 – с. 130 -133
8. Банки та основні показники діяльності банків України URL: <http://www.bank.gov.ua>
9. Бугель Ю. Основні шляхи вдосконалення оцінки кредитоспроможності позичальника?, Банківська справа. – 20`6. – № 4. – С. 54–59.
10. Карагодова О. Проблеми оптимізації структури кредитного портфеля комерційного банку> Банківська справа. – 2016. – № 2. – С.40–42.

11. Кігель В. Про визначення оптимального кредитного портфеля банку в умовах ризику неповернення коштів позичальникам. – 2016. – № 1. – С. 15–17.
12. Камінський А. Ідентифікація, аналіз та управління операційними ризиками в українських банках (дослідження Агентства фінансових ініціатив), URL : <http://www.afi.com.ua>.
13. Річний фінансовий звіт Публічного Акціонерного Товариства «ПУМБ» за 2016 р.
14. Річний фінансовий звіт Публічного Акціонерного Товариства «ПУМБ» за 2017 р.
15. Річний фінансовий звіт Публічного Акціонерного Товариства «ПУМБ» за 2018 р.
16. Річний фінансовий звіт Публічного Акціонерного Товариства «ПУМБ» за 2019 р.
17. Методика розрахунку економічних нормативів регулювання діяльності банків в Україні : Постанова Правління Національного банку України від 2 червня 2009 р. № 315 URL:<http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/v0315500-09>.
18. Офіційний інтернет-представництво НБУ URL: www.bank.gov.ua
19. Верхуша Н. П. Методи мінімізації кредитного ризику банку. - 2016. - Вип. # 2 (29). - С. 23.
20. Ілляшенко С., Кредитні ризики та створення резервів для їх покриття. - 2018. - Вип. # 6. - С. 38.

21. Примостка Л. О. Банківські ризики: теорія та практика управління – К. :КНЕУ, 2016. – 450 с.
22. Івченко М.І. Споживче кредитування та перспективи його розвитку в Україні, 2016р. – 387 с.
23. Про банки і банківську діяльність: закон України : прийнятий від 07.12.2000 № 2121-III/ Верховна рада України. – Офіційний текст. – URL:<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>;
24. Бондаренко П.В., стаття «Інвестиційний портфель страховика: ризики та управління ними» - Електронне фахове видання «Економіка та суспільство» – Випуск №6. грудень 2016р. – 12с.
25. Петрикiва О.С. Особливості організації споживчого кредитування: проблеми та перспективи, Економіка та управління підприємствами машинобудівної галузі: проблеми теорії та практики. – 2016. - № 2 (14). – 424 с.
26. Фрунза С. Проблеми та перспективи розвитку банківського кредитування населення в Україні, Вісник Університету банківської справи Національного банку України. – 2016. - № 3. – 635 с.
27. Антипенко Є., Вплив сучасного механізму споживчого кредитування на економіку України , Економічний аналіз. – 2016. – Вип. 8. – 569 с.
28. Дубницький В.Ю, Споживче кредитування та перспективи його розвитку в Україні URL:http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Fkd/2009_1/R1/2.pdf.

29. Добрик Л. Споживчий банківський кредит в Україні: ресурсне забезпечення та ефективність, Економічний аналіз. – 2016. – Випуск 8. – 687 с.
30. Ватаманюк М.М. Проблеми кредитування фізичних осіб в Україні напередодні та у розпал економічної кризи? Науковий вісник НЛТУ України. – 2016. – Вип. 20.5.- С. 164-168.
31. Міщенко В., Кравець О. Удосконалення управління банківським кредитуванням на прикладі країн Центральної та Східної Європи? Вісник НБУ. – 2018. - № 9. – С.5-10.
32. Рыкова И.Н. Формы кредитования реального сектора экономики региона? Финансы и кредит. – 2016. - № 44. – С. 2-10.